19/11/2019

Η ιστορία της Ιεράς Μονής Εισοδίων της Θεοτόκου στη Μυρτιά Τριχωνίδας

/ Ιερές Μονές

Η Ιερά Βυζαντινή Μονή Εισοδίων της Θεοτόκου Μυρτιάς Τριχωνίδας, βρίσκεται σε απόσταση 20 χιλιομέτρων, από το Αγρίνιο προς το Θέρμο, στο ύψος του χωριού Άνω Μυρτιά του Δήμου Θέρμου, κι έχει θέα τον κάμπο του χωριού και τη λίμνη Τριχωνίδα. Είναι κτισμένη σε μαγευτική τοποθεσία και ο κάθε προσκυνητής νιώθει ότι βρίσκεται πιο «κοντά» στην Παναγιά του.

Για την ίδρυση και την ιστορία της Ιεράς Μονής, η παράδοση μας λέει ότι μέσα σ’ ένα θάμνο μυρτιάς βρέθηκε από βοσκούς της περιοχής η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας. Επίσης, λέγεται ότι έφυγε από κάποιο γειτονικό μοναστήρι, ίσως της Ευρυτανίας, και πήγε σ’ αυτή τη θέση. Κτητική επιγραφή του 1491 γράφει: «Υπεραξίας Δεσποινίς ημών Θεοτόκου και Αειπαρθένου Μαρίας της Φανερωμένης». Από το 1634, είναι γνωστό ως μοναστήρι, Παναγία της Μυρτιάς ή «Η Ελπίδα των απελπισμένων».

Στην ιστορική του διαδρομή, είχε ενώσει τις τύχες του με τα μοναστήρια της

Ευρυτανίας και τους λόγιους κληρικούς του Απόκουρου. Στη θέση που βρέθηκε η εικόνα, οι κάτοικοι του χωριού έχτισαν αρχικά ένα μικρό εκκλησάκι και αργότερα το μοναστήρι.

Του Χρήστου Σιάσου

Το μοναστήρι πέρασε από πολλές φάσεις ώσπου να λάβει τη σημερινή του μορφή. Στην αρχή, κτίστηκε ένας απλός ναΐσκος, από ασβεστόπετρες και αργότερα έγινε επέκταση του Ναού. Ο νέος αυτός Ναός έχει σχήμα Σταυρού, ενώ αργότερα προστέθηκε ισοπλατής ξυλόστεγος νάρθηκας που έχει τρεις εισόδους, η μια από αυτές, που επικοινωνούσε με το εκκλησάκι των Ταξιαρχών, κατεδαφίστηκε το 1903.
Το μοναστηριακό αυτό συγκρότημα ήταν μεγάλο, αποτελούταν από πολλά κτίρια, κελιά, αρχονταρίκι, μαγειρεία, την κρύπτη του κρυφού Σχολείου, βοηθητικούς χώρους και ένα μεγάλο ελαιοτριβείο, όπου οι κάτοικοι έβγαζαν το λάδι τους. Τα κτίσματα της Μονής καταστράφηκαν από τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής το 1943, διασώθηκε, όμως, το καθολικό της.

Το μοναστήρι διατηρήθηκε πολλούς αιώνες, αντιμετωπίζοντας με πάθος «κάθε εχθρό» της φύσης και την ανθρώπινη ασέβεια, που προσπαθούσαν να το αφανίσουν. Προ 26 ετών, ο ακούραστος γέροντας, π. Σωφρόνιος άρχισε να εργάζεται για την αναστήλωση της Ιεράς Μονής, με στόχο να αποκτήσει η Μονή την αίγλη του παρελθόντος και να καταστεί το σύγχρονο καταφύγιο των προσκυνητών του τόπου. Η Ιερά Μονή Μυρτιάς είναι σήμερα ένα σεπτό προσκύνημα και πλήθος πιστών πηγαίνουν καθημερινά, για να φωτιστούν και να λάβουν τη χάρη της Παναγίας μας.
Σήμερα, το μοναστήρι, μετά τις ταλαιπωρίες που πέρασε, ξαναζεί. Έχουν ανακαινισθεί τα κελιά του και διαθέτει μοναχούς που συνεχίζουν την πορεία της λειτουργίας του. Είναι φορτωμένο με μνήμες, που χαράχτηκαν πάνω του εδώ και πολλούς αιώνες. Στο μοναστήρι αυτό λειτούργησε και κρυφό σχολειό, το οποίο υπάρχει μέχρι σήμερα.
Χωροταξικά, ο πρώτος μονόχωρος ναΐσκος αποτελεί το Ιερό, ο δεύτερος τον κύριο Ναό και η τρίτη προσθήκη, το νάρθηκα. Το καθολικό είναι όλο γεμάτο τοιχογραφίες που καλύπτουν την μεγάλη διαδρομή του μοναστηριού από το 12ο έως τον 18ο αιώνα.

Αξιομνημόνευτα κειμήλια που διασώθηκαν, είναι η παλαιά εικόνα της Παναγίας και άλλη νεότερη από το 1659, δωρεά, με την ιδιόγραφη υπογραφή του Ευγένιου Γιαννούλη του Αιτωλού, χειρόγραφος κώδικας υπό τον τίτλο «Πρόθεσις…» περιέχει διαθήκες διαφόρων Ηγουμένων από το 1702 έως το 1821.
Ο αείμνηστος καθηγητής Βυζαντινής Αρχαιολογίας, Αθανάσιος Παλιούρας,

αναφέρει στο βιβλίο του, «Βυζαντινή Αιτωλοακαρνανία», ότι η λατρευτική εικόνα της Παναγίας της Μυρτιώτισσας, πρέπει να υπήρχε από το 12ο αιώνα πάνω σε ξύλο που είναι καμένο στην πίσω πλευρά. Εκεί ζωγραφίζεται η Παναγία και στο αριστερό της χέρι, ο Χριστός να ευλογεί.

Το πρόσωπο της Παναγίας είναι ιδιαίτερα εκφραστικό, με μεγάλα μαύρα μάτια, πυκνά φρύδια, ίσια μύτη και καλλίγραμμο στόμα. Κοντά της ο Χριστός, με σγουρά μαλλιά και ανασηκωμένο ελαφρά το κεφάλι, δεν κοιτάζει προς την μητέρα του, αλλά στρέφεται προς το θεατή.
Στις δύο γωνίες επάνω, τοποθετούνται σε μετάλλια δύο φτερωτοί Αρχάγγελοι ως τη μέση, ενώ αριστερά της Παναγίας γράφεται: ΜΡ ΘΥ Η ΕΛΠΙΣ ΤΩΝ ΑΠΕΛΠΙΣΜΕΝΩΝ…».Η εικόνα είναι έργο του 1491, φιλοτεχνημένη από τον ονομαστό αγιογράφο Ξένο Διγενή.

Επίσης, υπάρχει μια άλλη πολύτιμη εικόνα, η φορητή εικόνα της Παναγίας της Ελεούσας, έργο του Αγιογράφου, Ιωάννη Ζωγράφου, του 1659. Οι πληροφορίες είναι γραμμένες στο πίσω μέρος της εικόνας από το μεγάλο δάσκαλο του Γένους Ευγένιο Γιαννούλη τον Αιτωλό, που πέρασε από το μοναστήρι κι έμεινε πολύ καιρό κάνοντάς το κέντρο παιδείας για την εποχή εκείνη.
Η εικόνα αυτή δυστυχώς χάθηκε από τη Μονή στη δεκαετία του 70. Σήμερα υπάρχει αντίγραφό της στο Καθολικό του Μοναστηριού.
Όπως μας πληροφορούν οι Αθανάσιος Παλιούρας και Αναστάσιος Ορλάνδος, το εικονογραφημένο καθολικό του πρώτου Ναού διαθέτει Αγιογραφίες όμοιες με αυτές των μνημείων του 11ου και 12ου αιώνα. Επίσης, σε μικρές επιφάνειες σώζονται Αγιογραφίες του Ξένου Διγενή, από το 1491.

Ο αείμνηστος καθηγητής Αθανάσιος Παλιούρας έγραψε σχετικά: «Ο Ξένος Διγενής, βαθιά διαποτισμένος από την τέχνη των Παλαιολόγων, σχεδιάζει αριστοκρατικές μορφές με έντονο εσωτερικό βίο.
Από άλλη μεριά, η ζηλευτή δεξιοτεχνία και ο ολοφάνερος εκλεκτισμός του, προετοιμάζουν την καινούργια εποχή που θα γεννηθεί με τον ερχομό του από την Κρήτη στην ηπειρωτική Ελλάδα του Θεοφάνη (1527). Η Μυρτιά υπήρξε καθοριστικό μνημείο για τη ζωγραφική της εποχής».
Η βιβλιοθήκη του μοναστηριού σήμερα, διαθέτει πολλά βιβλία θεολογικά και επιστημονικά και βρίσκεται σε ανακαινισμένα παλιά κελιά.
Η Ιερά Μονή της Μυρτιάς αποτέλεσε εκπαιδευτικό κέντρο της εποχής, όπως μας γράφει ο Ευγένιος Γιαννούλης ο Αιτωλός, από το Μέγα Δένδρο του Θέρμου. Το μοναστήρι, σύμφωνα με μελέτη των τοιχογραφιών του πρώτου ναΐσκου, φαίνεται να έχει κτισθεί τον 12ο αιώνα από τέσσερα αδέρφια, το Νικόδημο, τον Ιωακείμ, τον Ευστάθιο και το Θεόδωρο οι οποίοι το αφιέρωσαν στους γονείς τους.

Η Ιερά Μονή Μυρτιάς εορτάζει την 21η Νοεμβρίου, τα Εισόδια της Θεοτόκου στο Ναό του Θεού, την 10η Ιουλίου, την ανάμνηση των θαυμάτων της Ιεράς Εικόνας της Μυρτιώτισσας και στις 6 Αυγούστου, το παρεκκλήσι της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος Κυρίου.
Στην Ιερά Μονή πραγματοποιούνται, κατά καιρούς, διάφορες λατρευτικές εκδηλώσεις, όπως στις 23 Σεπτεμβρίου 2011, όταν η Αδελφότητα της Μονής υποδέχτηκε την τίμια Κάρα του Αγίου Ιωάννου του Νηστευτού, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Πλήθος πιστών πήγαν να προσκυνήσουν τα Άγια λείψανα του Αγίου. Επίσης, στις 21, 22 και στις 23 Νοεμβρίου 2014, πραγματοποιήθηκε το Α΄ Επιστημονικό Συνέδριο με θέμα, «Στα βήματα του πατρό-Κοσμά: ανακαλύπτοντας τα ίχνη της «Βυζαντινής Αιτωλοακαρνανίας», ιχνηλατώντας την ιστορία της Ιεράς Μονής Μυρτιάς». Στην Ιερά Μονή προΐσταται ο Ηγούμενος και ακολουθούν οι Μοναχοί. Δεν είναι γνωστά όλα τα ονόματα της Αδελφότητας των Μοναχών που υπηρέτησαν το Μοναστήρι από ιδρύσεώς του, καταγράφουμε μόνο αυτούς που αναφέρονται σε καταλόγους βιβλίων της Ιεράς Μονής.

Έτσι, έχουμε το 1491 τους αδελφούς, Ιερομόναχο Ιωακείμ και Μοναχό Νικόδημο, 1659 Ηγούμενος Ιερομόναχος Κοσμάς και Μοναχός Ευγένιος Γιαννούλης ο Αιτωλός, 1689 Ηγούμενος Ιερομόναχος Γρηγόριος, 1711 Ηγούμενος Γεννάδιος, 1815 Ηγούμενος Αθανάσιος, 1816 Ηγούμενος Ιγνάτιος, 1835 Ηγούμενος Παγκράτιος, Μοναχοί Αμβρόσιος και Βαρθολομαίος, 1845 Ηγούμενος Παγκράτιος Ιωάννου, Μοναχοί Άνθιμος, Βαρθολομαίος και Παρθένιος, 1860 Ηγούμενος Ιερομόναχος Βαρθολομαίος Μοναχοί Άνθιμος και Βαρθολομαίος, 1891 Ηγούμενος Αρχιμανδρίτης Σέρβος, 1900 Αρχιερέας Παρθένιος Ακύλας μαζί με τρείς ιερείς και

τέσσερις Μοναχούς, 1954 έως 1957 Ηγούμενος Ιερομόναχος Αυγουστίνος Κατσαμπίρης, 1958 Ηγούμενος Θεόκλητος Σπύρου, 1958 έως 1959 Ηγούμενος Ιερομόναχος Ανδρέας Νασόπουλος, 1959 έως 1966 Ηγούμενος Ιερομόναχος Ανδρέας Θεολογίτης, 1971 έως 1973 Ηγούμενος Ιερομόναχος Γρηγόριος Ζουμής, 1973 έως 1974 Ηγούμενος Ιερομόναχος Θεόδωρος Ευαγγελάτος, 1974 έως 2000 Ηγούμενος Αρχιμανδρίτης Σωφρόνιος Βαζούρας και Μοναχός Αντώνιος Βαζούρας, 2000 έως 2006 Ηγούμενος Ιερομόναχος Θεόκλητος Ράπτης, Μοναχοί Απόστολος και Αυγουστίνος, 2006 έως 2007 Ηγούμενος Αρχιμανδρίτης Θεόκλητος Ντζάθας, Μοναχοί Απόστολος και Αυγουστίνος, 2007 έως 2010 Ηγούμενος Αρχιμανδρίτης Αυγουστίνος Ανδριτσόπουλος και Μοναχός Απόστολος Καστανάς, 2010 Ηγούμενος Αρχιμανδρίτης Ιωσήφ Ζωγράφος και Μοναχός Απόστολος Καστανάς.

Το Απολυτίκιο της Υπεραγίας Θεοτόκου Μυρτιάς
«Σήμερον της Θεοτόκου η μνήμη επέφανεν δεύτε ουν προθύμως ταύτην πάντες ανυμνήσωμεν, εν ωδαίς οι πιστοί την Πάνσεπτου Μυρτιώτισσαν και την αυτής εικόνα κατασπασώμεθα. Βοώντες αυτή μεγαλοφώνως και λέγοντες Χαίρε Κεχαριτωμένη του κόσμου η ανάκλησις».

Από το βιβλίο του καθηγητού κ. Χρήστου Γερ. Σιάσου με τίτλο:
«Κάστρα της Ορθοδοξίας – Οδοιπορικό στις Ιερές Μονές της Αιτωλοακαρνανίας»

Σύμφωνα με το πρόγραμμα της Ιεράς Μονής, την Τετάρτη 20 Νοεμβρίου 2019 και ώρα 17:00΄ θα τελεσθεί ο Μέγας Πανηγυρικός Εσπερινός. Την Πέμπτη 21 Νοεμβρίου 2019 και ώρα 06:30΄ θα τελεσθούν η ακολουθία του Μεσονυκτικού, του Όρθρου και στη συνέχεια η Πανηγυρική Θεία Λειτουργία. Το απόγευμα και ώρα 17:00΄ θα τελεσθεί η ακολουθία του Μεθέορτου Εσπερινού και την Παρασκευή 22 Νοεμβρίου 2019 στις 06:30 θα τελεσθούν η ακολουθία του Μεσονυκτικού, του Όρθρου και στη συνέχεια η Πανηγυρική Θεία Λειτουργία επί τη μνήμη του Οσίου και Θεοφόρου Πατρός ημών Ιάκωβου του εν Ευβοία.